

Η πολιτιστική εμπειρία στα μουσεία της Αθήνας το 2024: καινοτομία, ψηφιακές τεχνολογίες και κοινωνικός αντίκτυπος

Ελίζα Νεοφύτου

Αρχιτέκτονας-Παιδαγωγός, ΜΑ Μουσειολογία
Αναπτυξιακή Αθήνας ΑΕ
eneofytou@developathens.gr

ΔΗΜΟΣ
ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ
ΑΘΗΝΑΣ

6^ο Πανελλήνιο συνέδριο Ψηφιοποίησης Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Euromed 2025, Σπίτι της Κύπρου, 19-22 Νοεμβρίου 2025

Πρωτογενής έρευνα στα μουσεία που βρίσκονται εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηναίων

→ μεγάλη επισκεψιμότητα των μουσείων και αρχαιολογικών χώρων στην Ελλάδα το έτος 2024 - οι επισκέπτες ξεπέρασαν τα 20 εκατομμύρια

- ο καταγραφή της εικόνας των μουσείων το έτος 2024
- ο συνολική αποτίμηση
- ο μουσεία που υστερούν σε τυχόν θέματα
- ο μουσεία που ξεχωρίζουν ως παραδείγματα καλών πρακτικών

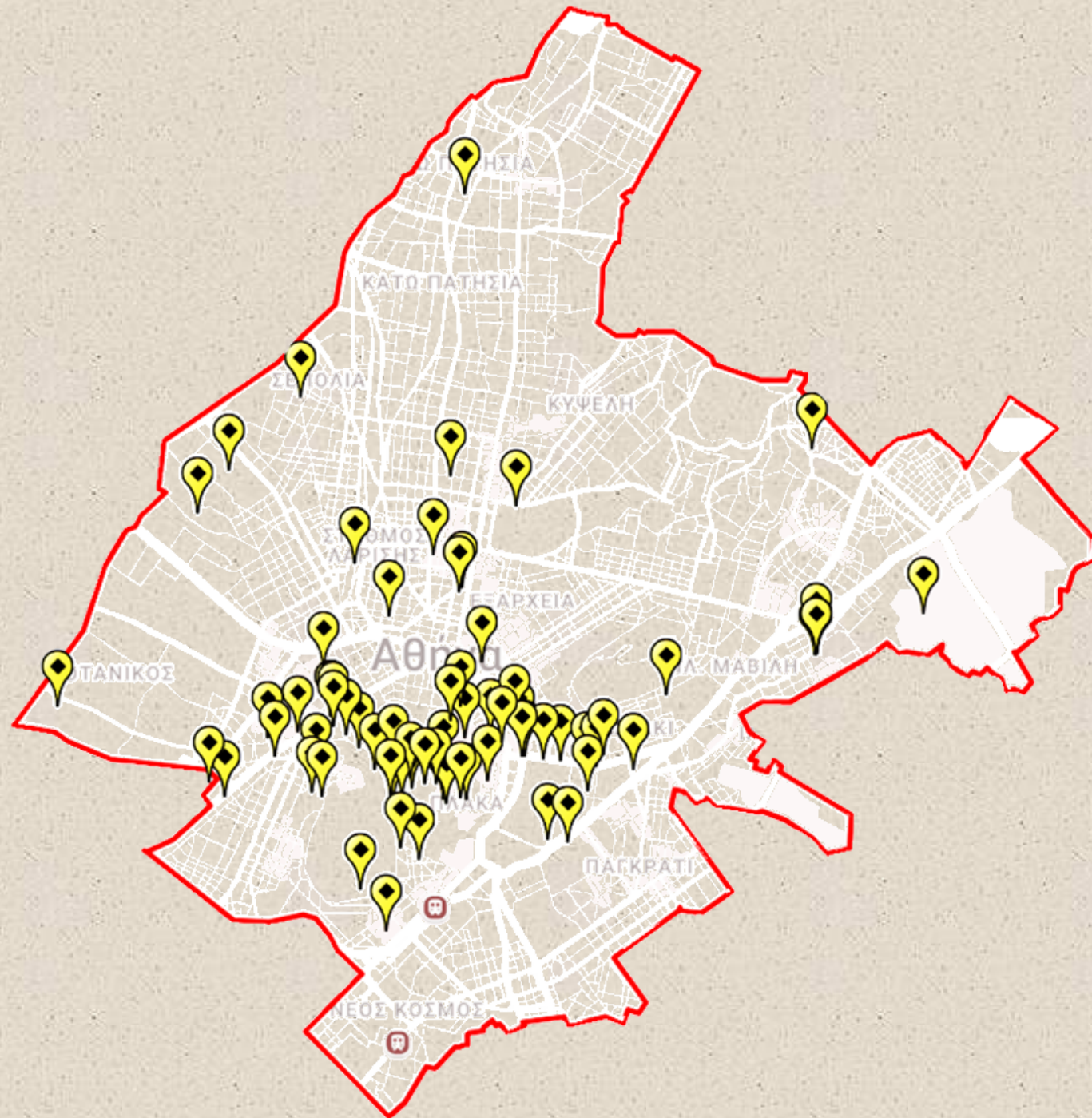
Σκοπός:

- ο κοινοποίηση των αποτελεσμάτων
- ο χρήσιμο εργαλείο για επαγγελματίες, ερευνητές, ευρύτερο κοινό
- ο βελτίωση των πρακτικών - συνολική ανάπτυξη μουσειακού τομέα

66 μουσεία εντός του Δήμου Αθηναίων

- αναμφισβήτητα πολλά οφέλη στην πόλη
- τα τελευταία χρόνια διερεύνηση των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων στην καθημερινότητα των κατοίκων
- Δήμος Αθηναίων - Αναπτυξιακή Αθήνας:
 - ✓ Μελέτη Φέρουσας Τουριστικής Ικανότητας του προορισμού της Αθήνας (2024)
 - ✓ Παρατηρητήριο Βιώσιμου Τουρισμού
- περιορισμένες έρευνες για το σύνολο των μουσείων της πόλης
- συνήθως μεμονωμένα μουσεία, ως μελέτες περίπτωσης

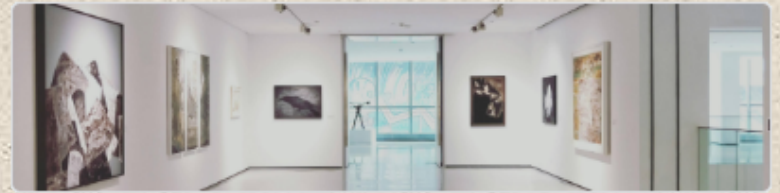

Ερευνητικά ερωτήματα

- Ποια είναι η κατάσταση σήμερα στα μουσεία της Αθήνας;
- Ακολουθούν τις σύγχρονες μουσειολογικές κατευθύνσεις;
- Στρέφονται προς τη βιωσιμότητα και τη συμπερίληψη;
- Προσαρμόζονται στην ψηφιακή εποχή;

Μεθοδολογία

- προαιρετικό ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο
- δεδομένα από επίσημες ιστοσελίδες
- 4 φάσεις επικοινωνίας: στάλθηκε σε 61 μουσεία τον Φεβρουάριο του 2025, ενημέρωση για την ολοκλήρωση της έρευνας τον Ιούνιο του 2025
- απάντησαν 48 (ποσοστό 79%), τελικό δείγμα 47 μουσεία
→ άνω του 60% θεωρείται υψηλό και αξιόπιστο

Έρευνα στα μουσεία εντός του Δήμου Αθηναίων

Διάρκεια ερωτηματολογίου: 5 λεπτά

eneofytou@developathens.gr [Switch account](#)

Not shared

Όνομα Μουσείου

Your answer

Τι είδους είναι το μουσείο;

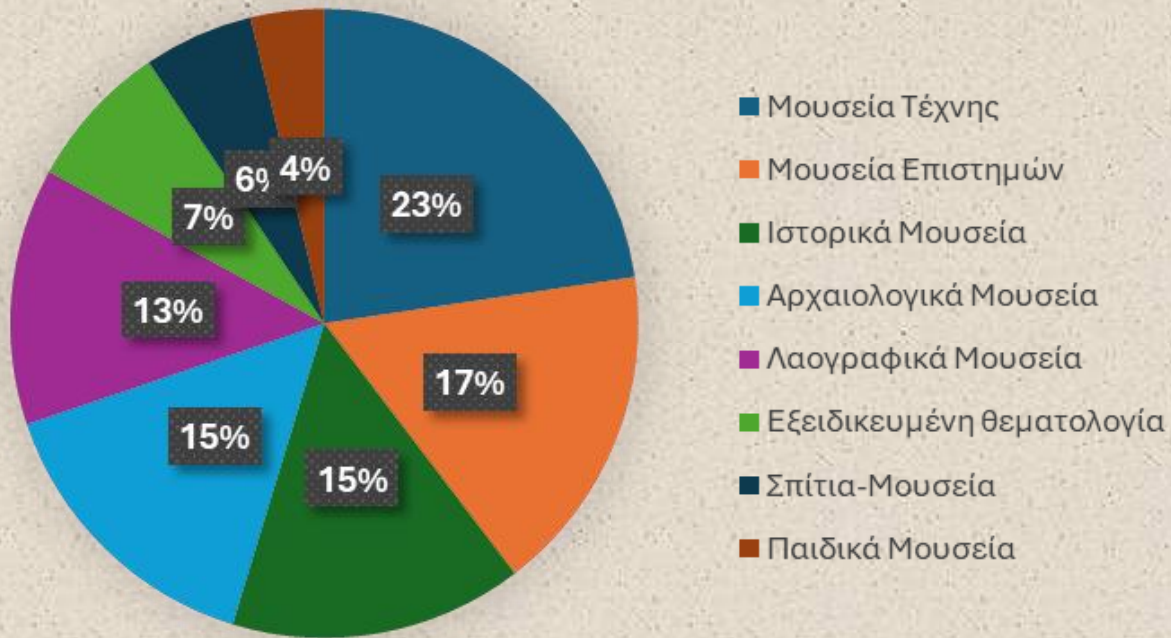
- ☐ Αρχαιολογικό
- ☐ Βιομηχανικό
- ☐ Επιστημών
- ☐ Θρησκευτικό
- ☐ Ιστορικό
- ☐ Λαογραφικό
- ☐ Παιδικό
- ☐ Σπίτι-μουσείο
- ☐ Τέχνης
- ☐ Other: _____

Ποιος είναι ο συνολικός αριθμός επισκεπτών που είχατε το 2024;

Your answer

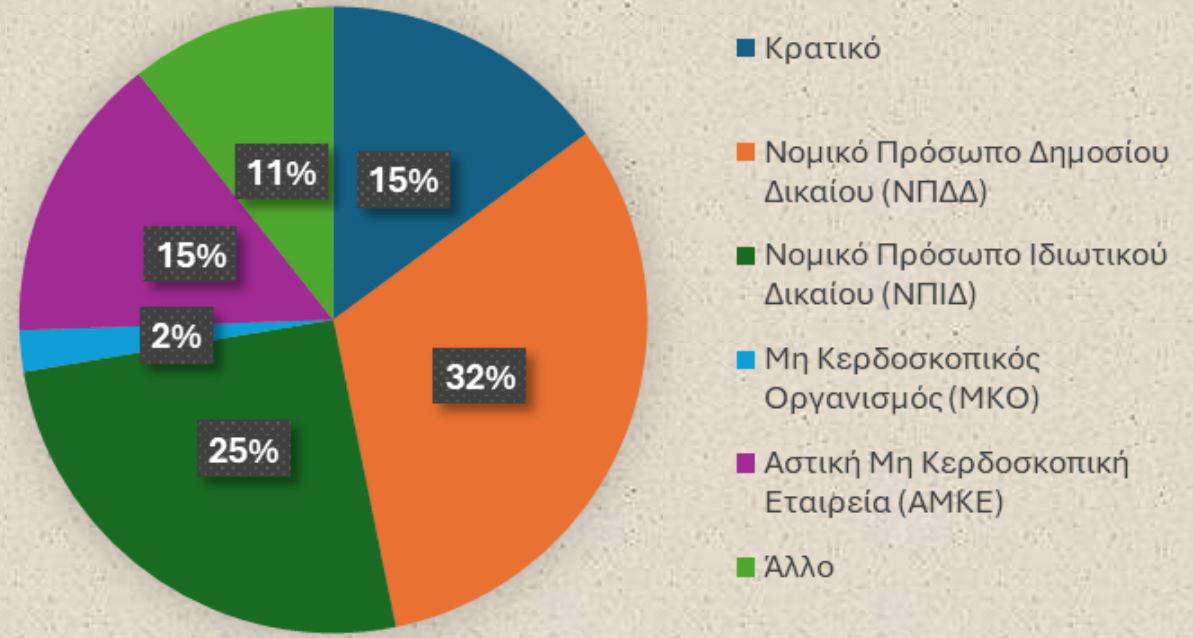
Είδη μουσείων

- ο πολύ καλή κατανομή δείγματος, αντανακλά την ποικιλία των μουσείων της Αθήνας
- συμμετοχή καθιερωμένων και μικρότερων, εξειδικευμένων μουσείων ενισχύει την αντιπροσωπευτικότητα

Νομικός χαρακτήρας

- συνυπάρχουν διαφορετικές μορφές χρηματοδότησης
- μεγαλύτερο ποσοστό δημόσια μουσεία
- διαχρονικός ρόλος του κράτους στην προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

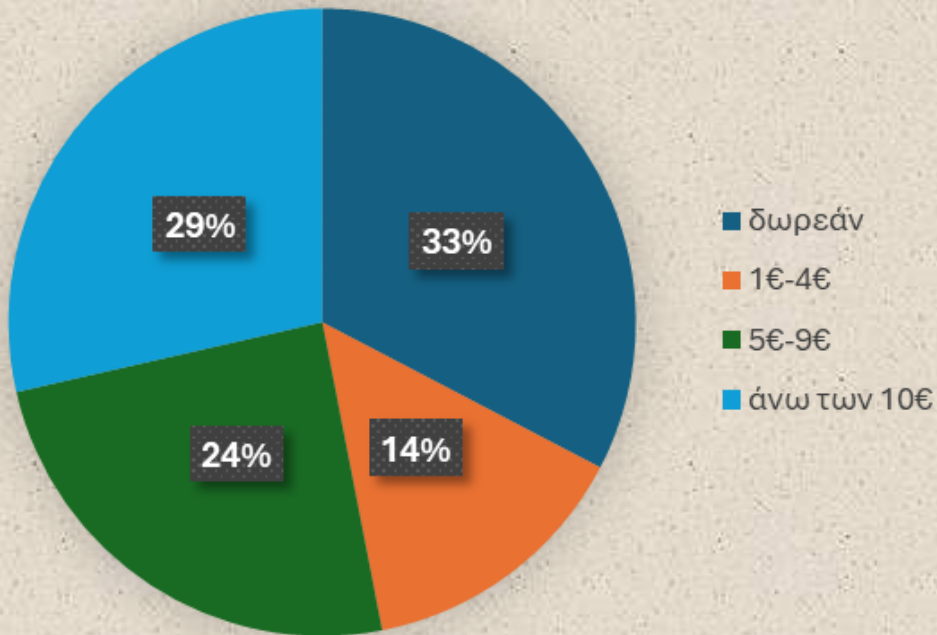

Τα 47 μουσεία που συμμετείχαν στην έρευνα

→ ένα δυναμικό, αν και σε ορισμένες πτυχές
άνισα ανεπτυγμένο, μουσειακό τοπίο, με
περιθώρια εξέλιξης προς την κατεύθυνση της
πολιτιστικής ποικιλομορφίας, της συμπερίληψης
και της αειφορίας

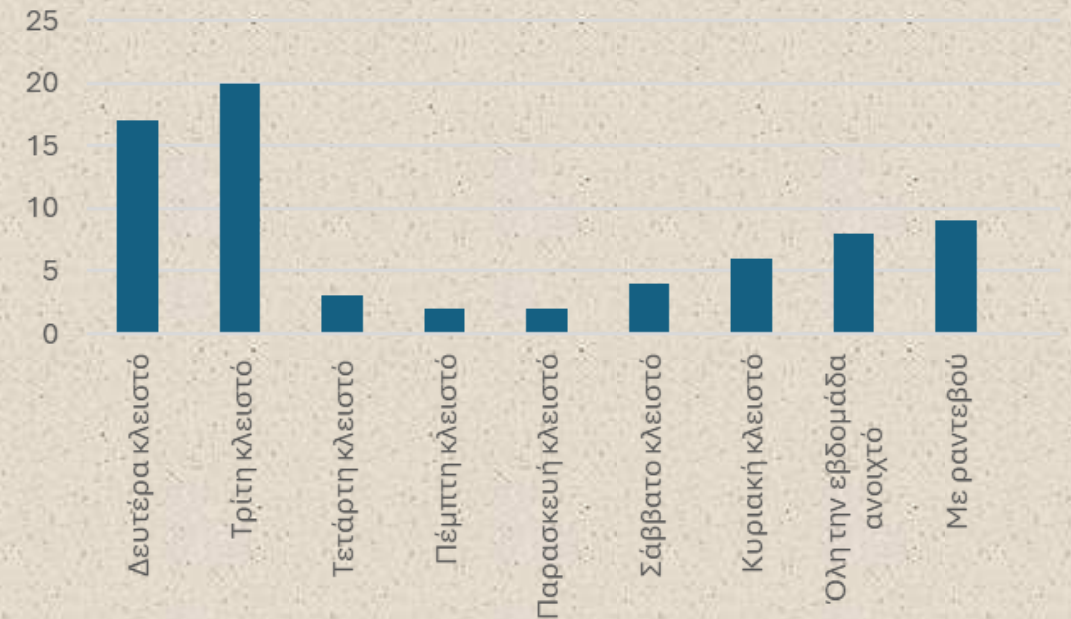
Τιμή εισιτηρίου

- ο πλειοψηφία των μουσείων (71%) με χαμηλό κόστος (κάτω των 10€) ή δωρεάν είσοδο
- ο ιδιωτικά και δημόσια με τιμή άνω των 10€
- ο ικανοποιητικό επίπεδο πολιτιστικής προσβασιμότητας

Ημέρες λειτουργίας

- ο τα περισσότερα μουσεία κλείνουν μία από τις αρχικές ημέρες της εβδομάδας
- ο η Αθήνα προορισμός κυρίως το Σαββατοκύριακο
- ο ανάγκη για περισσότερο ισορροπημένη διαχείριση των τουριστικών ροών

Τιμές εισιτηρίων μουσείων Αθην...
17 προβολές
Η τελευταία τροποποίηση πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιουνίου

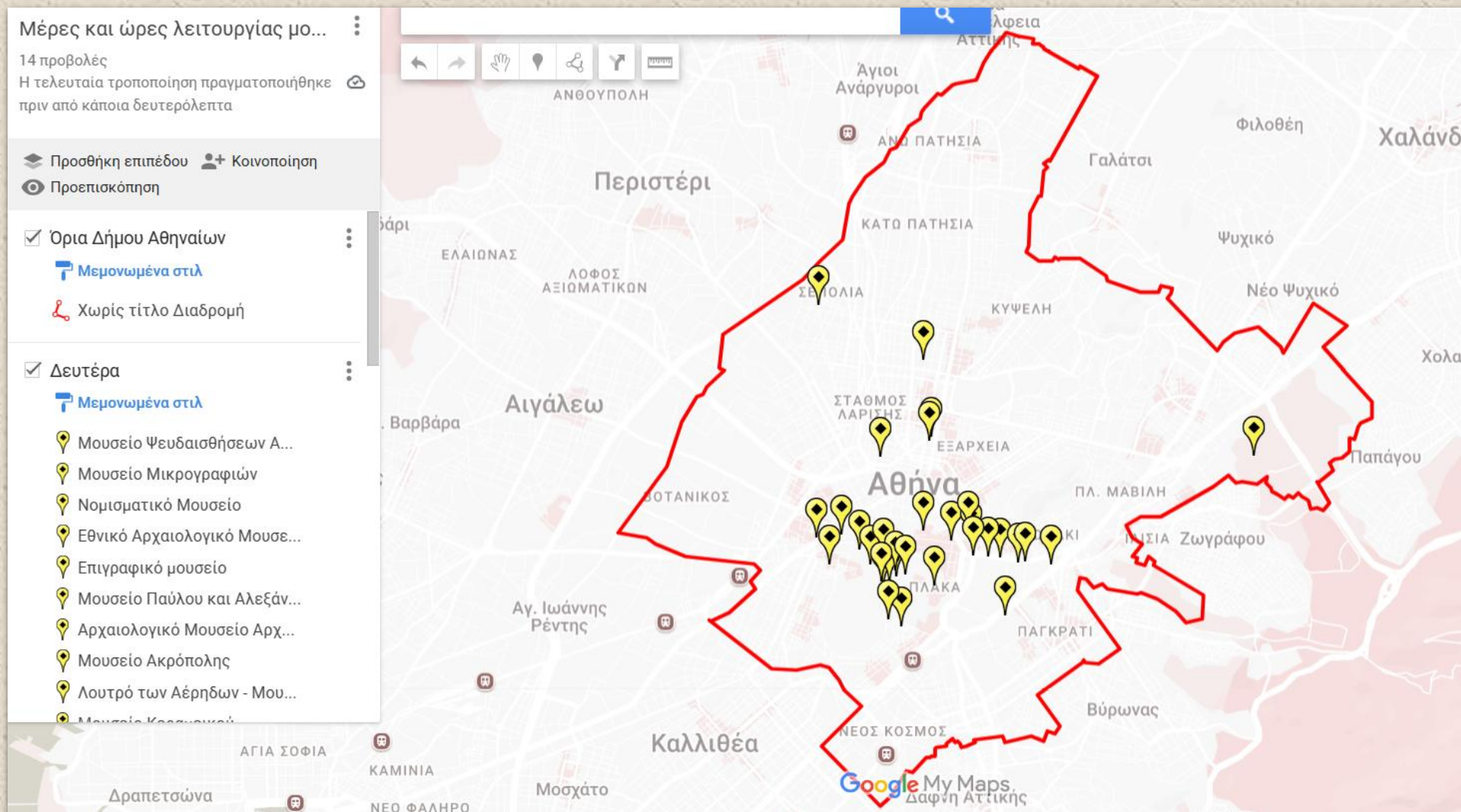
Προσθήκη επιπέδου Κοινοποίηση
Προεπισκόπηση

☒ δωρεάν

Μεμονωμένα στίλ

- Μουσείο Νεώτερης Κεραμ...
- Museum Apostol
- Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθην...
- Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων...
- Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων
- Δημόσιο Καπνεργαστάσιο
- Δωδεκανησιακό Σπίτι
- Αρχοντικό των Μπενιζέλων
- Ελληνικό Παιδικό Μουσείο
- Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και ...
- Ιστορικό Αρχείο της Εθνική...
- Κοραή 4, Χώρος Ιστορικής ...
- Μουσείο Μακρονήσου – ΠΕ...
- Ίδρυμα της Βουλής των Ελλ...

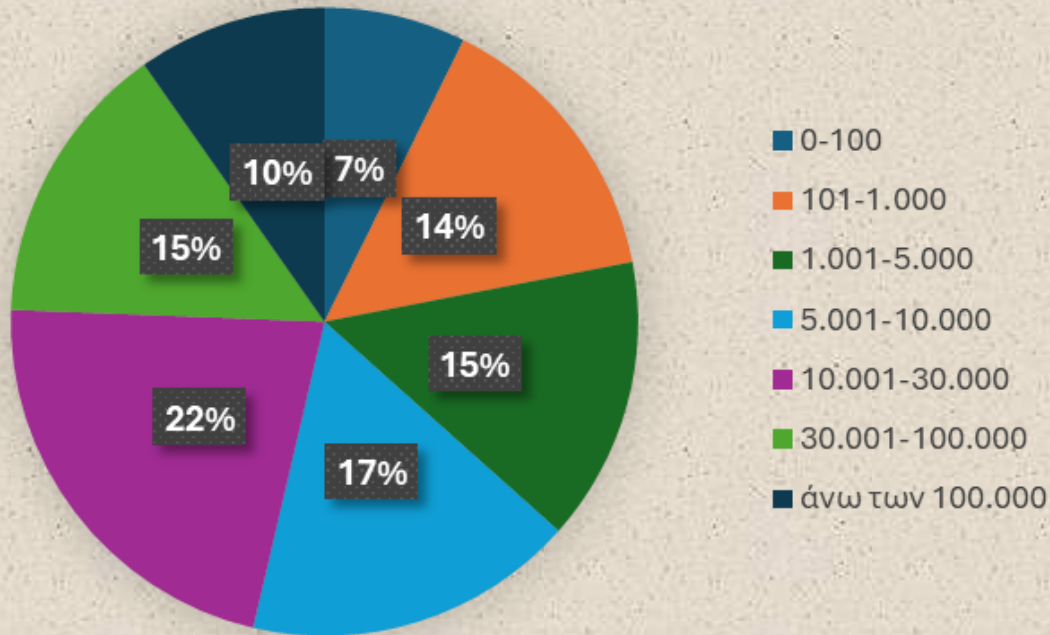
[Διαδραστικός χάρτης Google Maps με φίλτρα ανά τιμή εισιτηρίου](#)

[Διαδραστικός χάρτης Google Maps με φίλτρα ανά ημέρα λειτουργίας](#)

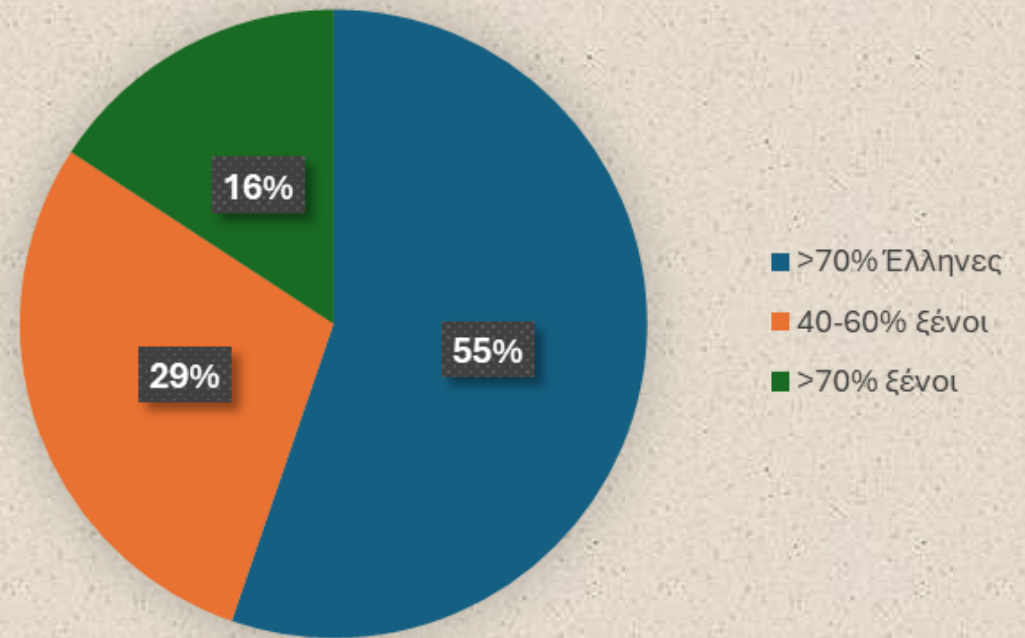
Επισκεψιμότητα το 2024

- 75% των μουσείων δεν καταφέρνουν να προσελκύσουν μαζικά επισκέπτες
- τουριστική δραστηριότητα ωφελεί περισσότερο τα πιο γνωστά και κεντρικά μουσεία
- Μουσείο Ακρόπολης πάνω από 2.000.000

Αναλογία Ελλήνων - ξένων επισκεπτών

- τα περισσότερα μουσεία προσελκύουν κυρίως ελληνικό κοινό, αρκετά ισορροπημένη αναλογία
- σημασία ανάπτυξης στρατηγικών για την ενίσχυση της διεθνούς προβολής και την προσέλκυση πολυπολιτισμικού κοινού

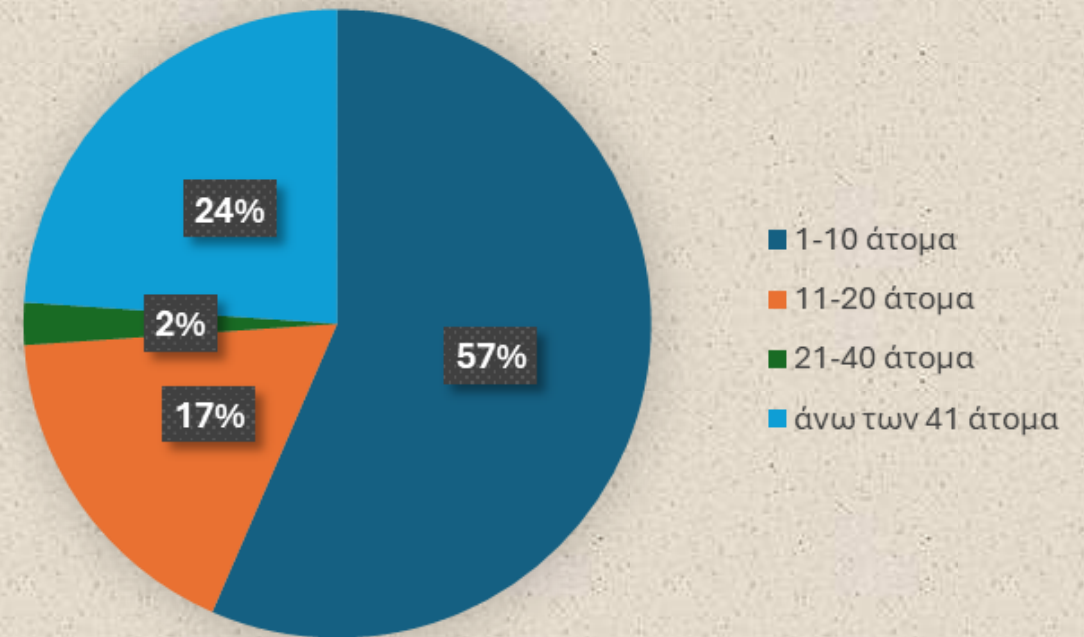
Βασικές πηγές εσόδων

- ο η πλειονότητα (42%) βασίζεται σε κρατική χρηματοδότηση ή δημόσιο προϋπολογισμό
- ο το 33% αξιοποιεί εισιτήρια, πωλήσεις και δραστηριότητες (3 δημόσια μουσεία)
- ο 2 πανεπιστημιακά μουσεία καμία πηγή εσόδων

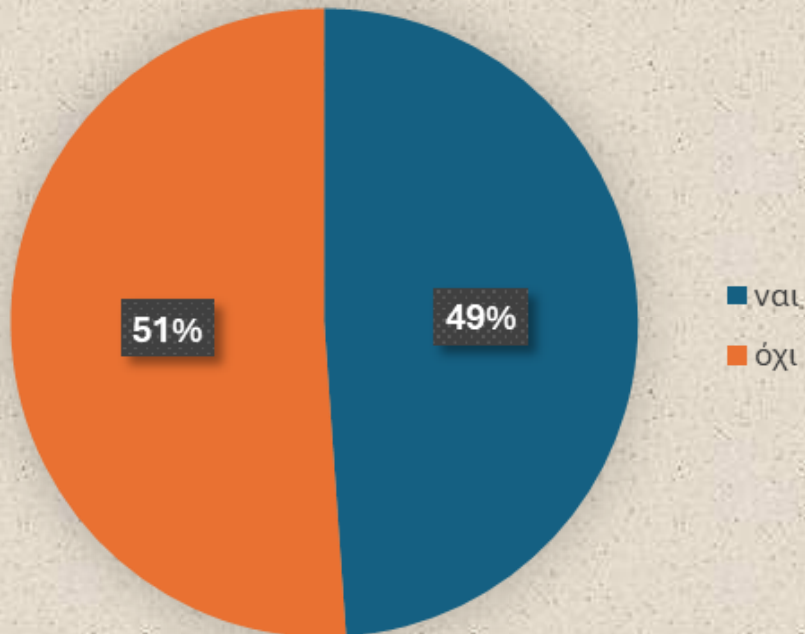
Αριθμός εργαζομένων

- ο η πλειοψηφία στην χαμηλότερη κατηγορία
- ο σχετίζεται με χαμηλή επισκεψιμότητα
- ο επιμέρους παράγοντες (χαρακτήρας, δραστηριότητες) μπορεί να επηρεάζουν τις ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό

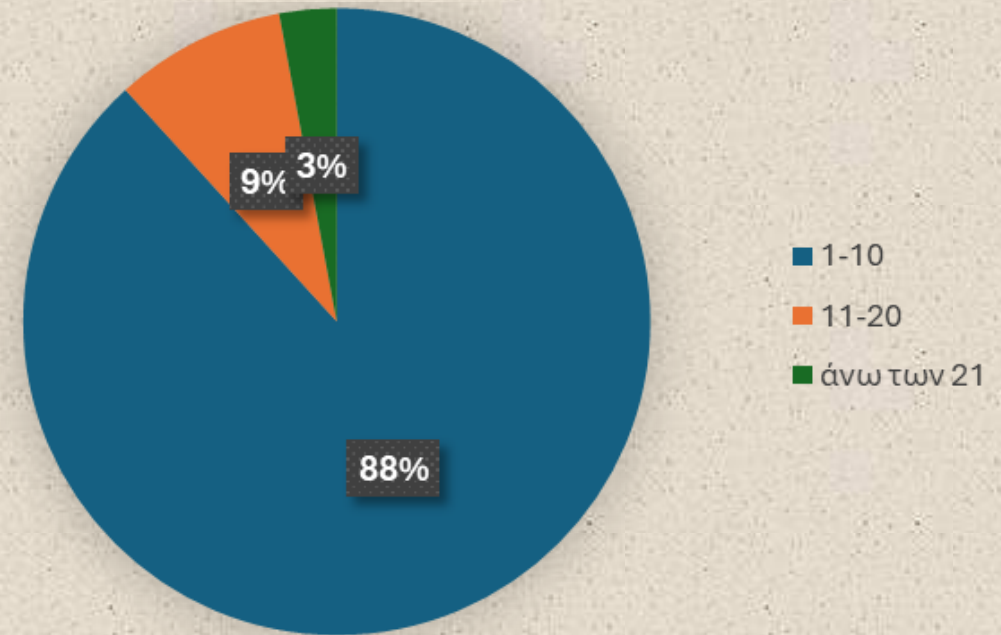
Επανεκθεση μόνιμης συλλογής

- ο τα μισά μουσεία έχουν κάνει επανεκθεση τα τελευταία 5 χρόνια - εκσυγχρονισμός
- ο πιθανό τα δημόσια μουσεία να αντιμετωπίζουν λιγότερη ευελιξία στην ανανέωση
- ο διατήρηση της υπάρχουσας έκθεσης - στρατηγική επιλογή των μεγάλων και καθιερωμένων μουσείων

Περιοδικές εκθέσεις

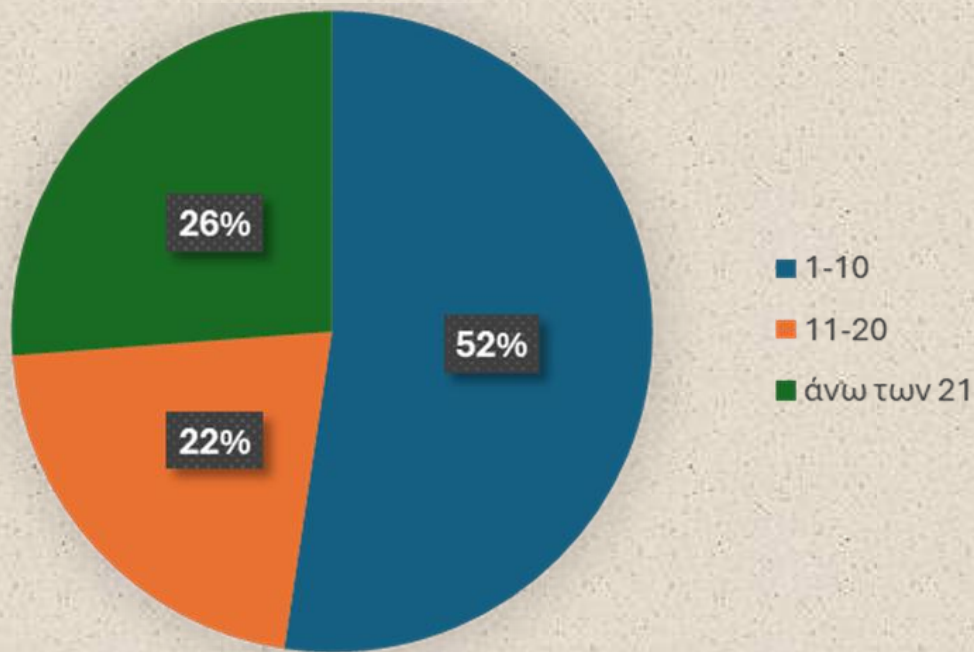
- ο η πλειοψηφία (74%) των μουσείων διοργανώνει περιοδικές εκθέσεις
- ο ετησίως ο αριθμός τους είναι σχετικά μικρός

→ Σύμφωνα με μελέτη σε μουσεία του εξωτερικού, η αύξηση του πλήθους των περιοδικών εκθέσεων δεν αρκεί από μόνη της για αύξηση επισκεπτών - αντιθέτως με την αύξηση, φαίνεται οι επισκέπτες να μειώνονται αισθητά. Κατά μέσο όρο, ο βέλτιστος αριθμός περιοδικών εκθέσεων είναι 11.

Εκπαιδευτικά προγράμματα

- 94% διοργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα
- πλειοψηφία επιλέγει Δημοτικό και Γυμνάσιο-Λύκειο
- μέριμνα για άτομα άνω των 65 ετών
- προγράμματα για βρέφη και νήπια - σχεδόν ανεξερεύνητο ακόμα πεδίο

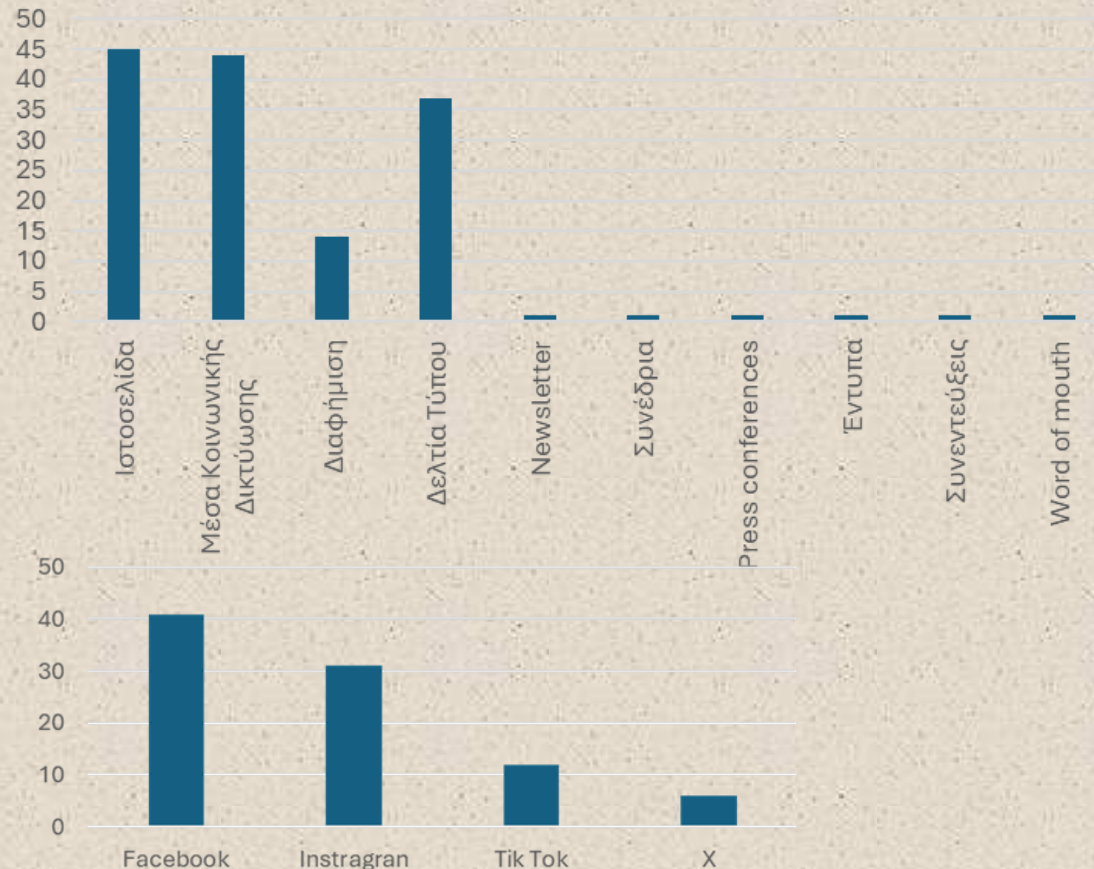
Προγράμματα για ευάλωτες ομάδες

- 71% προσφέρουν δράσεις για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες - πολύ θετική εξέλιξη
- τα περισσότερα: μετανάστες και πρόσφυγες, άτομα με ειδικές ανάγκες και ψυχικά νοσήματα, άτομα με προβλήματα μνήμης ή άνοια
- ξεναγήσεις σε νοηματική γλώσσα από 5 μουσεία (2 ιδιωτικά, 1 κρατικό, 3 Δήμου Αθηναίων)

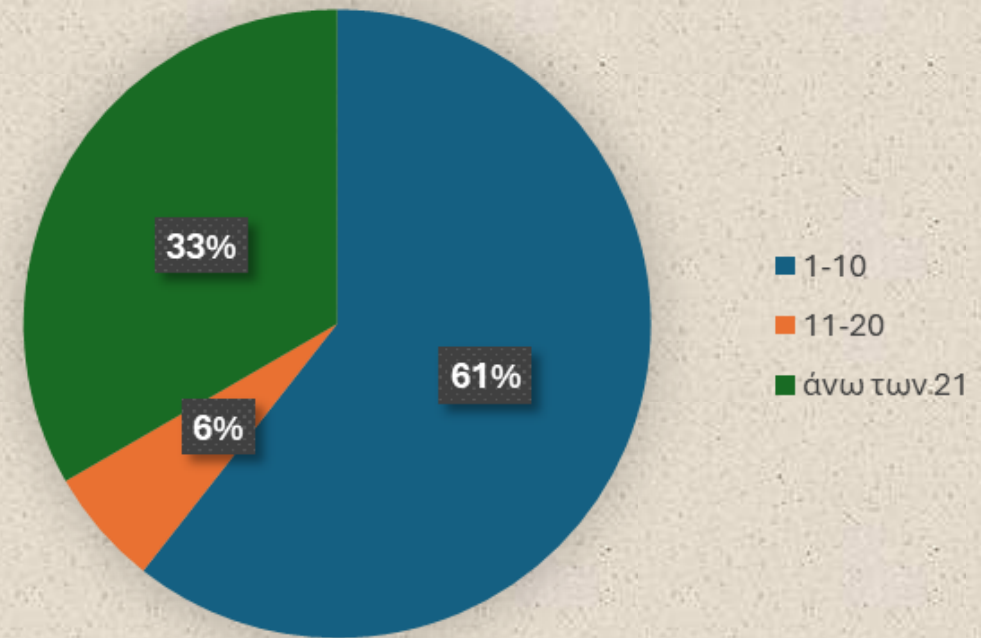
Προβολή

- σχεδόν το σύνολο ιστοσελίδας και social media - οικονομικά και άμεσα προσβάσιμα μέσα
- καθολική χρήση Facebook, ευρεία αξιοποίηση Instagram και σταδιακή στροφή προς νεανικό TikTok

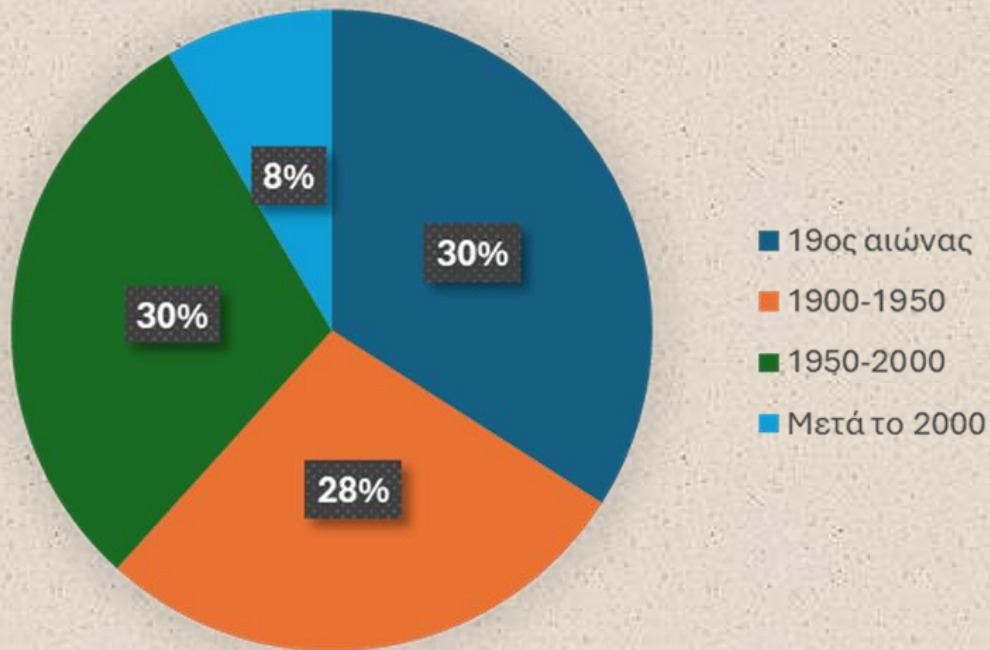
Συνέδρια - εκδηλώσεις

- η πλειοψηφία (73%) διαθέτει χώρο συνεδρίων
- μεγαλύτερη δραστηριότητα τα μεγάλα και καθιερωμένα μουσεία, αλλά και ορισμένα μικρότερα, λόγω θεματολογίας και χαρακτήρα

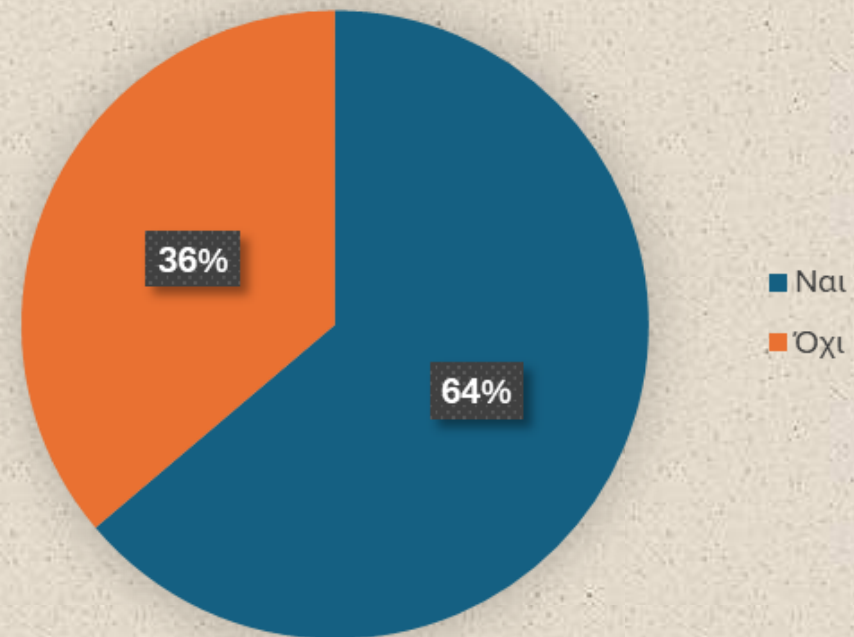
Κτιριακές υποδομές - παλαιότητα

- ο τα περισσότερα είτε ιδρύθηκαν σε περιόδους πριν από τον 21ο αιώνα είτε στεγάζονται σε υφιστάμενα κτίσματα παλαιότερων εποχών
- ο ανέγερση νέων κτιρίων σπάνια πρακτική - Μουσείο Ακρόπολης

Κτιριακές υποδομές - αρχιτεκτονική

- ο περίπου τα μισά (51%) σε νεοκλασικά κτίρια - διατήρηση και επανάχρηση ιστορικών κτιρίων αποτελεί προτεραιότητα
- ο 64% σε διατηρητέα, παρά τα πιθανά προβλήματα λειτουργικότητας και προσβασιμότητας
- ο και τα ίδια τα κτίρια λειτουργούν ως τμήμα της πολιτιστικής εμπειρίας των επισκεπτών

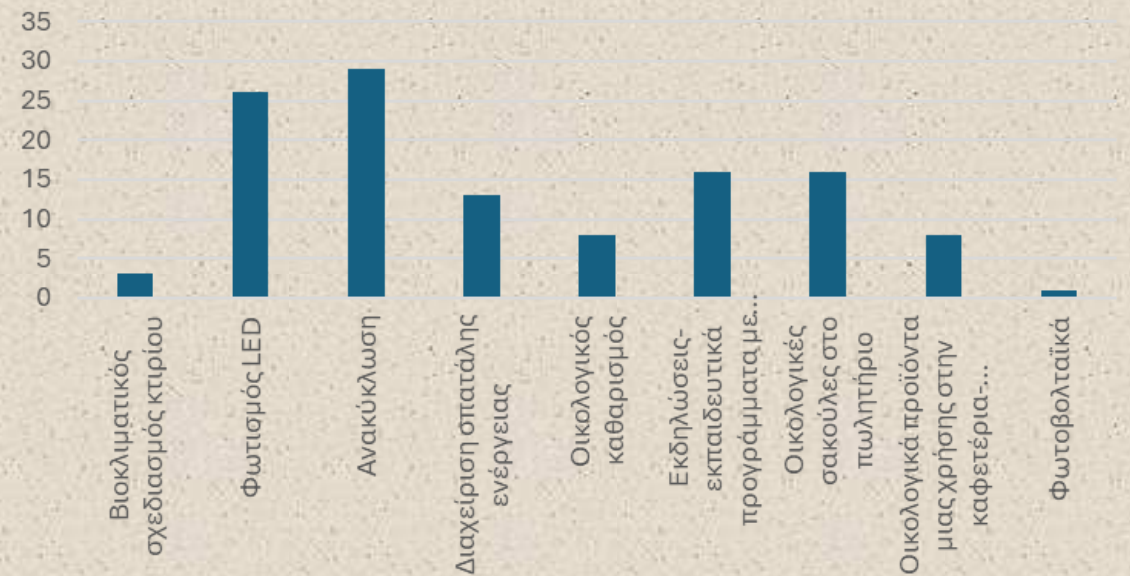
Προσβασιμότητα

- έχει βελτιωθεί, ιδίως για κινητική αναπηρία
- περισσότερο περιοριστική κατάσταση για αισθητηριακές αναπηρίες
- καμία μέριμνα για νοητικές και ψυχικές αναπηρίες
- 1 μουσείο χαρτογράφηση για φάσμα του αυτισμού
- περισσότερο συμπεριληπτικά μουσεία: 2 ιδιωτικά, 2 Δήμου Αθηναίων

Αειφορία

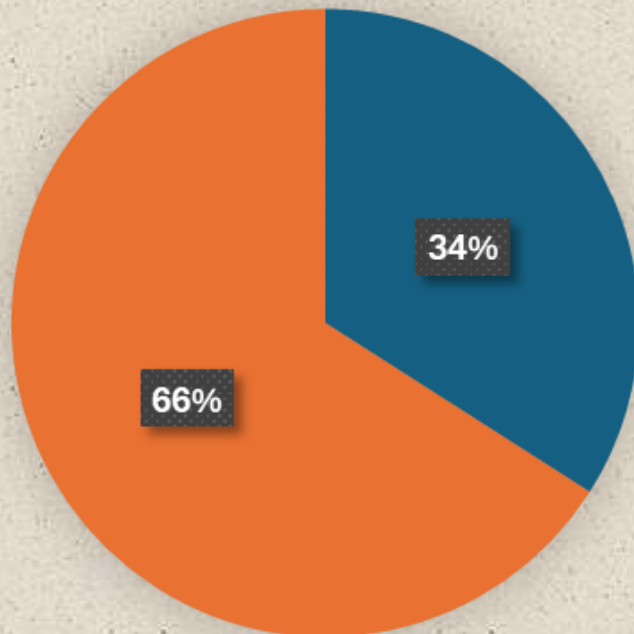
- ιδιωτικά και δημόσια μουσεία - σταδιακή και ουσιαστική στροφή προς τη βιωσιμότητα, σύμφωνα με διεθνείς κατευθύνσεις
- 78% εφαρμόζουν αειφόρες πρακτικές
- πιο διαδεδομένες: φωτισμός LED και ανακύκλωση - χαμηλό κόστος εφαρμογής και λειτουργίας

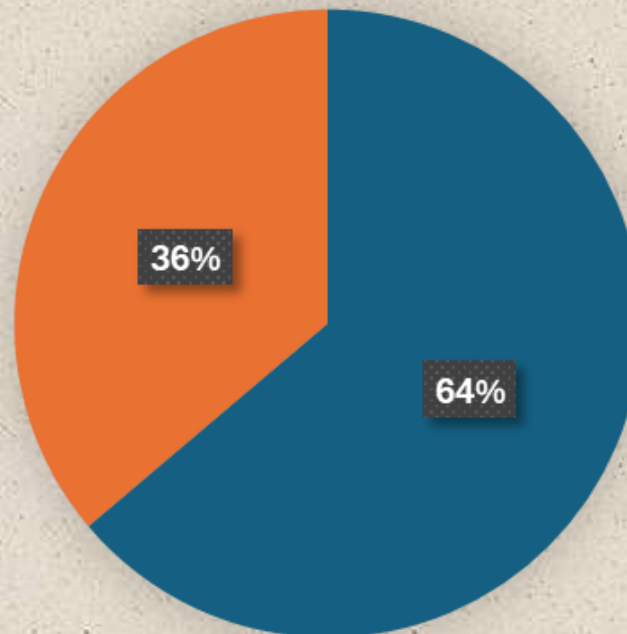
Εμπορική δραστηριότητα

- ο η πλειοψηφία δεν διαθέτει καφετέρια - εστιατόριο
- ο η πλειοψηφία διαθέτει πωλητήριο, λίγα e-shop (κυρίως τα πιο μεγάλα και καθιερωμένα)
- ο τα περισσότερα μουσεία που δεν ασκούν εμπορική δραστηριότητα είναι δημόσια
- ο επιλεκτική και περιορισμένη εμπορική δραστηριότητα με περιθώρια ανάπτυξης

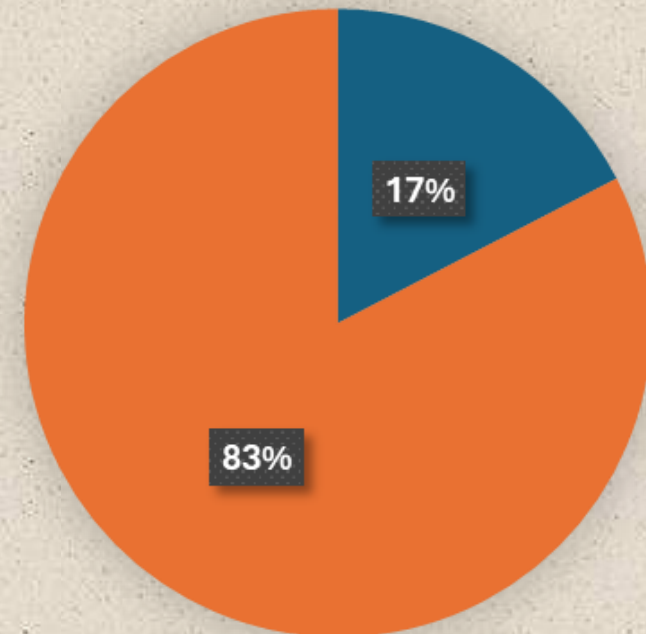
Καφέ - εστιατόριο

Gift shop

E-shop

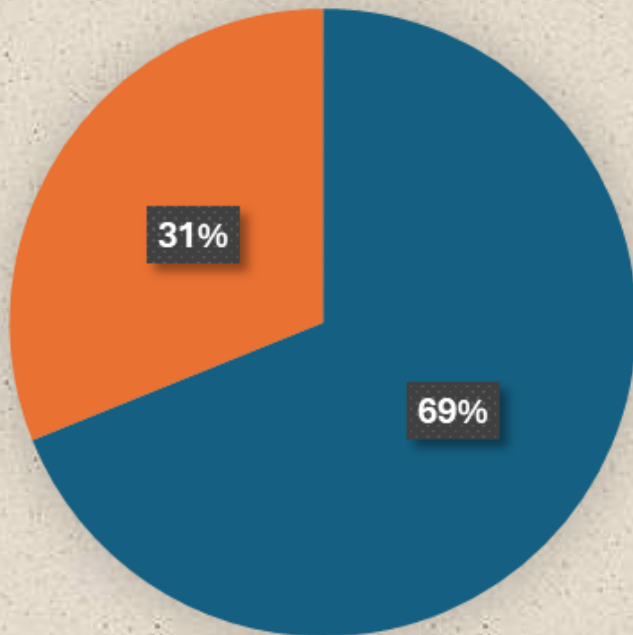

■ Ναι
■ Όχι

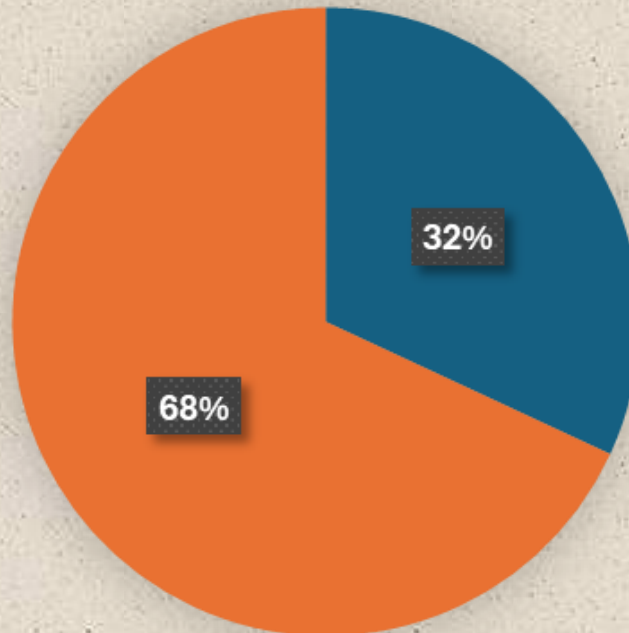
Ψηφιακή εμπειρία

- ο η πλειοψηφία κάνει χρήση σύγχρονης τεχνολογίας στις εκθέσεις
- 32% διέθεταν το 2024 ψηφιοποιημένη συλλογή, ελεύθερα προσβάσιμη στην ιστοσελίδα τους
- εκθέματα τεκμηριώνονταν με φωτογραφίες, τεχνικά στοιχεία και λεκτικές περιγραφές
- μόνο 2 κρατικά μουσεία διέθεταν τρισδιάστατες απεικονίσεις των εκθεμάτων
- ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό προσέφερε εικονική περιήγηση

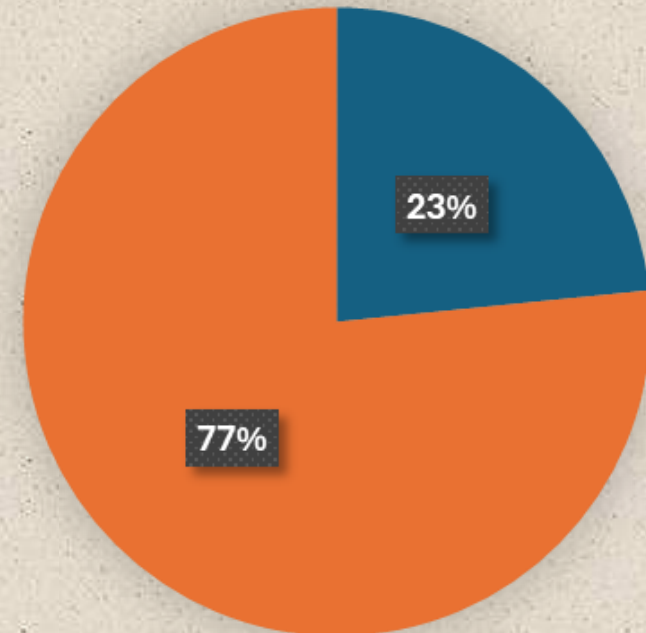
Τεχνολογία στις εκθέσεις

Ψηφιοποιημένη συλλογή

Εικονική περιήγηση

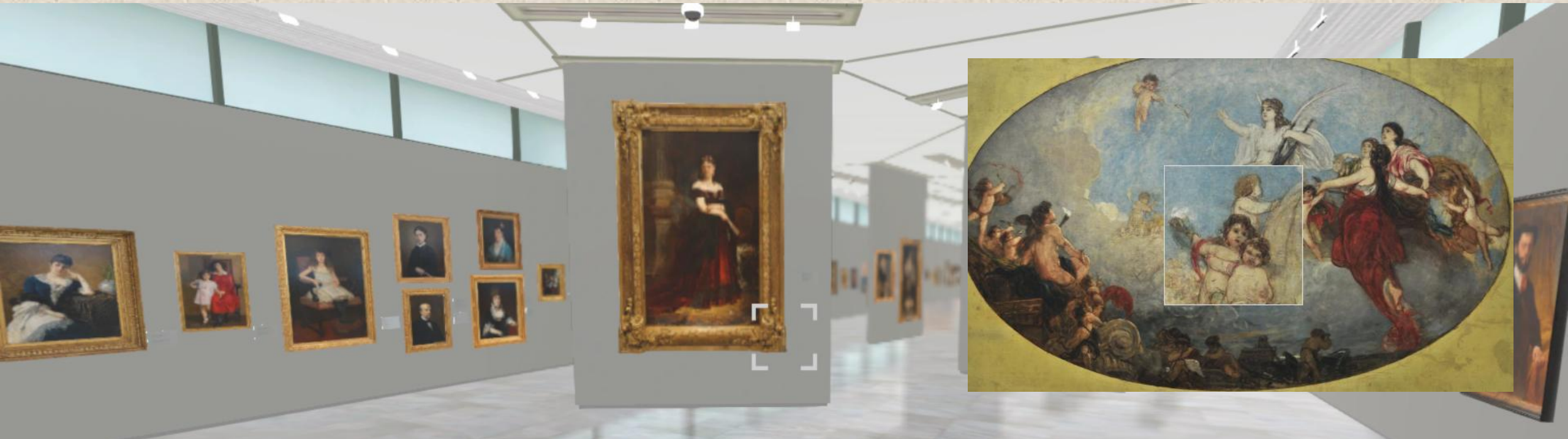
■ ναι
■ όχι

Ψηφιακή εμπειρία

- πρόκληση για τα μικρότερα και λιγότερα καθιερωμένα μουσεία
- ιδιωτικά πιθανώς πιο επιφυλακτικά (επιτόπια εμπειρία - οικονομική βιωσιμότητα)

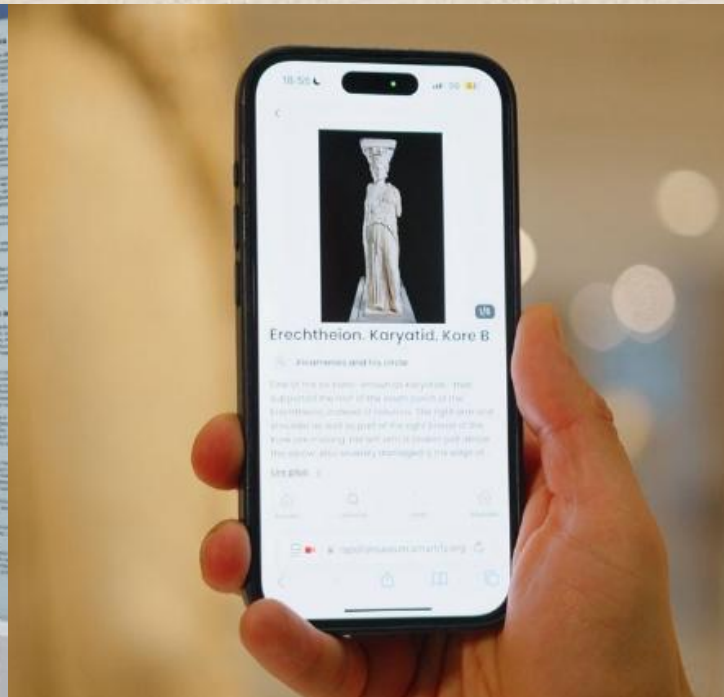
- ο η πλειοψηφία κάνει χρήση σύγχρονης τεχνολογίας στις εκθέσεις
- ο 32% διέθεταν το 2024 ψηφιοποιημένη συλλογή, ελεύθερα προσβάσιμη στην ιστοσελίδα τους
- ο εκθέματα τεκμηριώνονταν με φωτογραφίες, τεχνικά στοιχεία και λεκτικές περιγραφές
- ο μόνο 2 κρατικά μουσεία διέθεταν τρισδιάστατες απεικονίσεις των εκθεμάτων
- ο ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό προσέφερε εικονική περιήγηση

Εθνική Πινοκοθήκη

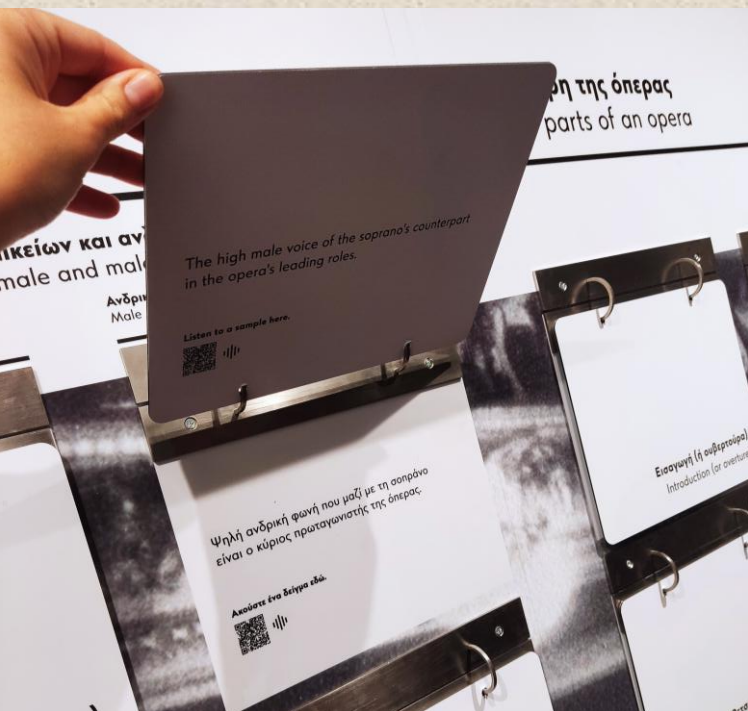
Μελέτη περίπτωσης: Μουσείο Ακρόπολης

- ο δωρεάν ψηφιακός οδηγός, μια εφαρμογή που αξιοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη και υποστηρίζει μετάφραση σε 29 γλώσσες
- επισκέπτες σαρώνουν QR codes και εξερευνούν εκθέματα με διαδραστικό τρόπο
- αναπτύσσεται πλήθος εφαρμογών και η επίσημη ιστοσελίδα εμπλουτίζεται διαρκώς
- ειδική πλατφόρμα για παιδιά, με εκπαιδευτικό υλικό, παιχνίδια και δραστηριότητες

Μελέτη περίπτωσης: Μουσείο Μαρία Κάλλας Δήμου Αθηναίων

- ο εμπύθιση: κείμενα, αντικείμενα, βίντεο, ηχοτοπία και σπάνια ηχητικά ντοκουμέντα «χτίζουν» μια συνολική εμπειρία για τον επισκέπτη
- ο 2ος όροφος καθόλου εκθέματα - αντικείμενα: οι επισκέπτες σαρώνουν QR codes και ακούν ηχητικά αποσπάσματα, περιηγούνται σε σκηνογραφημένα περιβάλλοντα (πχ. δωμάτιο Βιολέτας με βίντεο - προβολή), παρακολουθούν βίντεο σε οθόνες και έχουν τη δυνατότητα απομόνωσης με ακουστικά

Μελέτη περίπτωσης: Μουσείο Μαρία Κάλλας Δήμου Αθηναίων

- ο 1^{ος} όροφος - ζωή της Μαρίας Κάλλας: τα φυσικά αντικείμενα εναλλάσσονται με οθόνες με βίντεο και φωτογραφίες, με υπότιτλους σε ελληνικά και αγγλικά, διασφαλίζοντας την προσβασιμότητα, σε σημεία υπάρχουν οθόνες με ηχητικούς θόλους που επιτρέπουν την εστιασμένη ακρόαση ήχου, οι επισκέπτες μπορούν να σαρώσουν κωδικούς QR, να περιηγηθούν σε ντοκουμέντα μέσα από διαδραστικές οθόνες και να περιεργαστούν σε σταθερά τάμπλετ αποκόμματα από τον τύπο της εποχής

Μελέτη περίπτωσης: Μουσείο Μαρία Κάλλας Δήμου Αθηναίων

- ισορροπημένη χρήση φυσικών αντικειμένων, ψηφιακών μέσων και πολυτροπικών αφηγήσεων
- στοχευμένη και δημιουργική αξιοποίησης των τεχνολογικών δυνατοτήτων
- οι επισκέπτες ενεργοί συμμετέχοντες στη μουσειακή εμπειρία, μέσω συναισθηματικής εμπλοκής

Κοινωνικός αντίκτυπος

- εκδηλώνεται πολυεπίπεδα:
 - εκπαιδευτικές δράσεις
 - στοχευμένα προγράμματα
 - μέτρα προσβασιμότητας
 - ψηφιακή παρουσία
- στον βαθμό και με τους πόρους που διαθέτει κάθε οργανισμός
- ο δημόσιος τομέας μπορεί ισάξια με τον ιδιωτικό να εφαρμόσει καινοτόμες πολιτικές

**Λέξεις-κλειδιά για το μέλλον:
συμμετοχικότητα, προσβασιμότητα, συμπερίληψη,
βιωσιμότητα, εκδημοκρατισμός...**

τα μουσεία ανοιχτά σε όλους, προσιτά και ζωντανά!

Σας ευχαριστώ πολύ!